

luften med vindens hastighet och ned-
kastad i en utslädd brun flera kilo-
meter från byn. Han blev emellertid inte
skadad. Det hela hade gått så fort att
han knappt visste hur det gått till.
Där nere i brunnen började ^{han} domdera
och svärja över att han inte blev
inläppt. Han trodde nämligen att
han var hemma utanför sin egen stuga
och ville komma in. Efter en kort stund
kom det folk tillstädes och vände upp
honon. Då blev han genast sig själv
igen och visste var han befann sig.
Han blev emellertid aldrig klar på vad
"hösäcken" varit för någonting.

Min mormors mor såg en gång en
komte i ladugården, när hon mjölkade.
Å, jättna mer, en sån liten gubbe. "ut-
rapade hon. Då försvann han emellertid
och visade sig aldrig mera.

En gång såg hon när bergstantar-
na flyttade till Klasehall vid Hien.
Hon såg dem tydligt, när de körde över
Frösjön därnere och hörde t. o. m. hur
vattent plaskade om hjulen på deras
vagnar.

I Almunderyd fanns en kovarn, där
en komte hade sitt tillhåll. En dag, det
var julafton föresten, fick han av mjöl-
naren mat och kläder som tack för sin go-
da hjälp vid kvarnen. Då sa han: "Nu mat
inte jänker mera," och försvann därifrån.

Tjälva var jag en gång tillsammans med en kamrat nere på Alsjön och fiskade. Plötsligt kom en vindhåre susande med väldig fart. Den tjöt som en stormvind och därvid kom en massa småsten eller vad det var, som släpptes ner i vattnet så det smattrade. Vi blev båda två förskräckta, och undrade vad det kunde vara. Strax därpå kom emellertid en gammal fiskare roende och han sa: "Ja, nu pojkar är det inte lönt att ni fiskar längre."

Han lär ha sett och hört detta genom många gånger förut. Det bråkade förekomma vid väderleksombyten. Vad det kunde vara, kan jag inte säga.

Smål

Värmdals län

Östernäs v:n

1932

3609

Appt. J. Gering
Hudvården
Bn. Gust. Jönsson

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

Näcken visade sig oflast som en fölsing, d. v. s. fölmunge. Han ville då ha barn på ryggen, vilka han tog med sig i sjön. En gång hände det sig, att han lagt sig ned i gräset på en äng och lockat en klunga barn att sätta sig på hans rygg. Endast en liten parvel var ännu kvar på marken, och den ville han också ha upp på ryggen. Men denne kunde inte komma upp utan sa: "Ja näcker inte, ja näcker inte." (räcker inte). När då näcken hörde sitt namn nämnas, blev han rädd och sprang ned i sjön och försvann med barnen. Den lilla minste blev emellertid kvar på land, och blev såhunda räddad.

Min morfars far bodde i Almunds-
ryd. Här lär skogssnuvan ha funnits på
den tiden, ty han såg henne ofta.
Han hade god sångröst och sjöng mycket.
På söndagarna när han satt och sjöng
psalmer i stugan kunde snuvan bliva
så djärv att hon gick in och frågade
om hon fick sjunga med. Han kunde ej av-
visa henne, ty han hade ingen makt
över henne, men gumman hans hörde
ut henne. — När han var ute vid sin
ängslada vid häskörden tordes han inte
vara inne i ladan och tråka höet utan
det fick hans gumma göra. Rätt kom
då och så att det inte passade att
hon tråkade hö men hon visade då ut
henne ur ladan.

Småland
Kinnsväld
Näs kult
1932

3609

Wm. Sane Gjöfving
Ber. Gustaf Johansson

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Dymmelonsdag för häcorna till

Blåkulla på en kvast eller en ugnsraka.
Då brukade man skjuta efter dem med
gevär. Det var i allmänhet dymmelonsdags-
kväll. På skärforsdagen kom de tillbaka.

Inför maran hängde man upp liar
över fäkraturen i lagården. På dessa vas-
sa redskap tänktes maran skära sig om
hon kom dit.

För att skydda kreaturen för spik-
dom och onda makter skulle man borra
ett hål i frösketen till ladugården och
slappa ned en levande orm däri samt
släppa till det med en plugg.

Det fanns för några år sedan en stor-
växt, kraftig finne, som brukade gå här
i bygden och bota kreatur. En gång
kom han in här en söndagsmorgon och
bad att få sitta ner medan kyrkfolket
gick förbi. Jag var ensam hemma vid
det tillfället och vakade huset. Jag
lät honom sitta in och sitta ner och
gav honom några supar medan han
väntade. Som vi sått där och pratade
frågade jag honom, om han hade någon
s svartkonstbok, eftersom han kunde
mera än

andra människor. — "Jojo," mente han, "det har jag nog, och eftersom du är hygglig och vi är ensamma så skall du få se den." — Så drog han upp den ur rockfickan och lade den på bordet. Strax slogs boken upp och började bläddra av sig själv. Sedan stannade den vid det ställe, som han ville ha tag i. Därefter satte han mig in i en del av sina hemligheter.

Bland annat kunde han även konstern att förvända synen på folk. Nu var det så, att han hade sitt tillfälliga logi i en lada på en av gårdarna i Grönsjöbult. I samma lada hade även en dräng på gården sitt sovställe. Denne var rätt besvärlig med sitt ständiga

skitprat om freuntimmer o. dyl. En kväll
när han var mer än vanligt pratsjuk
blev fännen arg och trollade hela
ladan full av freuntimmer. Drängen
blev förstås rädd och sprang bort till
stegen, logklyvet, och klättrade ner på
logen. Men fännen var ändå inte nöjd
med detta utan vred av sitt huvud
och slängde efter drängen så att den
med tjutande av skräck for ut ur ladan.
Efter den betan torades han inte ligga
i ladan, åtminstone inte så länge fännen
höll hus där.

Årsgång.

Julnatten brukade somliga gå års-
gång. Det gick så till att man fastande
och tigande gick till tre kyrkor. (Egent-
ligen skulle det vara 7 st. kyrkor men
det hade ju varit omöjligt för en per-
son här i Hrshult att under samma natt
hinna till 7 st.) Vidare fick man ej se
ljus och ej se sig om. När man kom hem,
sprang man och öppnade alla dörrar och
kikadeⁱⁿ varvid man skulle få se huru-
dant det skulle bli under det kommande
året med gröda och dylikt. Vid Årsgången
behövde man ej vara ensam utan^{man} kunde
vara ett stort sällskap, men man^{fick} ju inte
tala till varandra.

7 Drossnäs bodde en gubbe och en
(Allmunderyd.)

gumma, som varit inflyttade från Ble-
kinge. Dessa brukade båda två gå års-
gång. När de kom hem igen skulle gubben
ha sig en sup. Sedan klädde båda två av
sig nakna och dansade "ängladansen" i
stugan. Denna bestod av 9 varv kring
rummet. Efter varje tur sparkade de
varandra i ändan. — Denna version av
årsgången var emellertid ^{ej} i allmänt bruk
här i Urshult.

Den som var med och lärde sig gå års-
gång, fick även lära sig se upp för glo-
son, vilken man vanligen mötte under
årsgången. Man fick akta sig så hon inte
kom emellan beuen på en för då klädde
hon en. Hållid fattade ryggen på son eld
och ur hennes gap sprutade eld och gnistor.

Lyte.

Det hände en gång när jag var tåmligen nygift — vi hade väl varit gifta ett halvt år ungefär — att jag skulle "skära ut" (= kastrera) några smågrisar, och jag undrade, var jag skulle få någon att hålla dem, medan jag skar ut. — "Det kan jag väl göra," sa hustru min då. "Jag var lite rädd för att det inte var så bra för henne att göra det eftersom hon ju var på det viset. Men hon var ju inte alls rädd själv så jag lät henne hålla grisarna medan jag skar ut dem. Emellertid hände det sig inte bättre än att en av grisarna sprätte till henne på ena benet. När sedan barnet, en

pojke, föddes, hade han ett stort
märke på ena benet med svina-
borst på. Jag förstod då att det
var ett s. k. lyte.

Jag botade det så, att jag en
gång när den gris, som sprättle min
hustru, var sjuk, tog och skar av
många borst från ett av hans ben och
lade dem på pojkens ben, där fläcken
var, och lindade om det. Det hjälpte,
ty då därpå var fläcken med
borsterna borta helt och hållet.

Engelund
Hörsnäs
Vadstena
juni 1932

3609

Mitt. 10. Sune Garding
18m. Sinter Johanson

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15

Söndag jul tidigt på morgonen
skulle pigorna på gårdarna göra rent
i fähusen innan ännu folk hunnit ski-
ga upp.

Drängar och bondpojkar redo den-
na morgon omkring i bygden och sjöng
Staffansvisan. Härvid var det sed att
~~de~~ traktera dem med ägg och bränn-
vin, då de kom till en gård och upp-
vakade folket där med sin sång. Då
de "spungit ihop" tillräckligt mycket
välsmakat, redo de hem igen till någon
av deltagarna gjorde kalas på guds-
gåvorna. De till rätten behövliga hös-
terna fick drängarna ta i sina hus
händers skallar utan vidare.

På Valborgsmässan gick pojkar och flickor i Blekinge omkring i gårdarna och sjöng maj-visan. Jag har kunnat hela den där visan men nu har jag glömt bort det mesta av den:

"Goder afton I som hemma är
Maj är välkommen.

Lunden bär gröna löv i lunden ---

Vi beder om ett halvtjog ägg,
en kaka bröd.

Kunna vi inte detta få
kan Ni låta brännvinsflaskan gå
Omkväde.

Tick man ingenting av det begärda, sjöng
man istället en tidvisa om de snåla.

Så jag ännu var en liten pojke användes allmänt skära här i Urshult i stället för lic. Det var mycket ansträngande att ta av säden på så sätt och gick mycket långsamt. Så kom jag emellertid till Danmark och Tyskland och fick arbete i landbruk. Det var förresten omkr. 1870 under fransk-tyska. Både i Danmark o. Tyskland användes lic vid skörden, och där lärde jag mig använda och uppskatta detta redskap. När jag kom hem till Urshult igen, lärde jag i min tur folk att slå med lic.

Detta sätt gick ju många gånger förfärra, så snart använde man allmänt lic istället för skära vid skörden.

Sven Lant
Minne av
Urshults are
uppt. 1932

Res. av Gustaf Johansson